

DWIE STRONY MEDALU: KOMPETENCJE CYFROWE I DOBROSTAN UCZNIÓW W PERSPEKTYWIE EUROPEJSKIEJ

Anna Borkowska

Państwowy Instytut Badawczy NASK

CYFROWY PARADOKS EUROPEJSKIEJ SZKOŁY

Nigdy wcześniej młodzi Europejczycy nie byli tak kompetentni technologicznie.

Nigdy wcześniej szkoły nie dysponowały tak dużą liczbą narzędzi cyfrowych, platform edukacyjnych, zasobów online i możliwości komunikacyjnych.

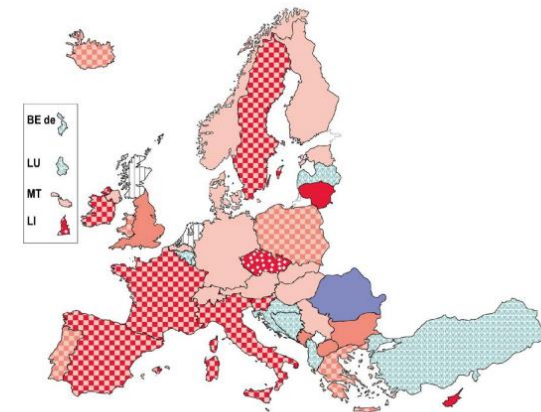
A jednocześnie — nigdy wcześniej nie obserwowaliśmy tak wyraźnych sygnałów przeciążenia psychicznego młodych ludzi.

KOMPETENCJE CYFROWE W EUROPIE — SUKCES CZY ILUZJA SUKCESU?

- większość krajów UE wdrożyła kompetencje cyfrowe do podstaw programowych,
- rozwijane są modele DigComp i DigCompEdu,

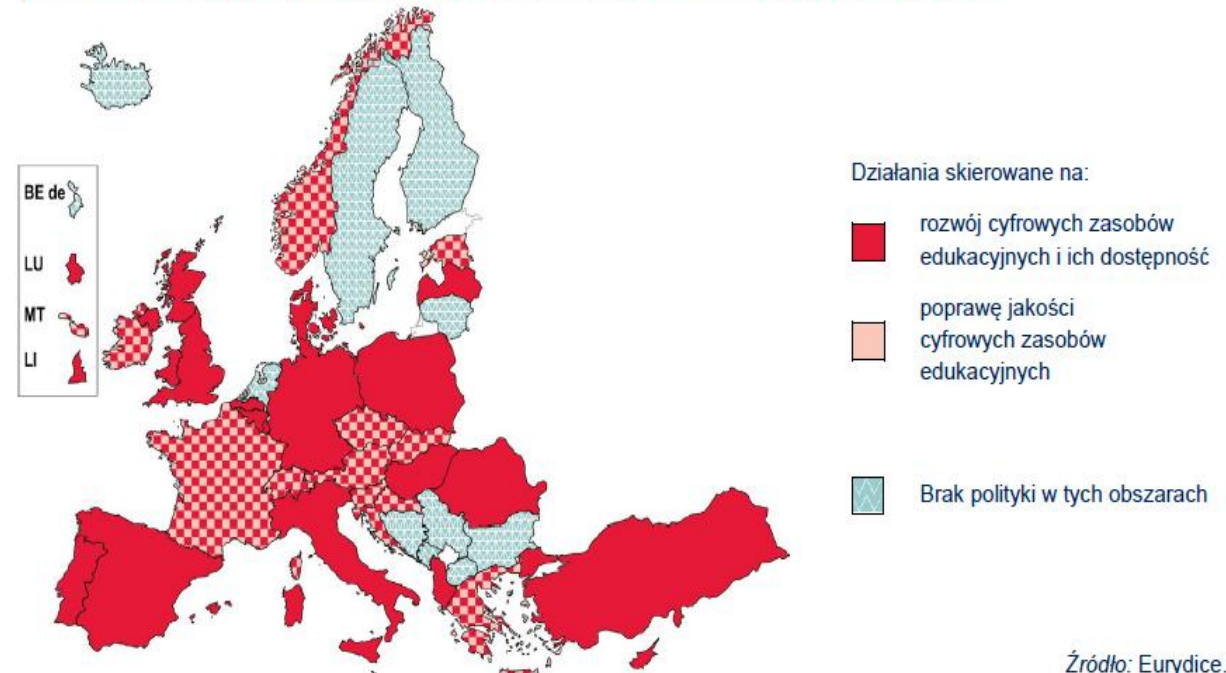
Szkoły podstawowe (ISCED 1)

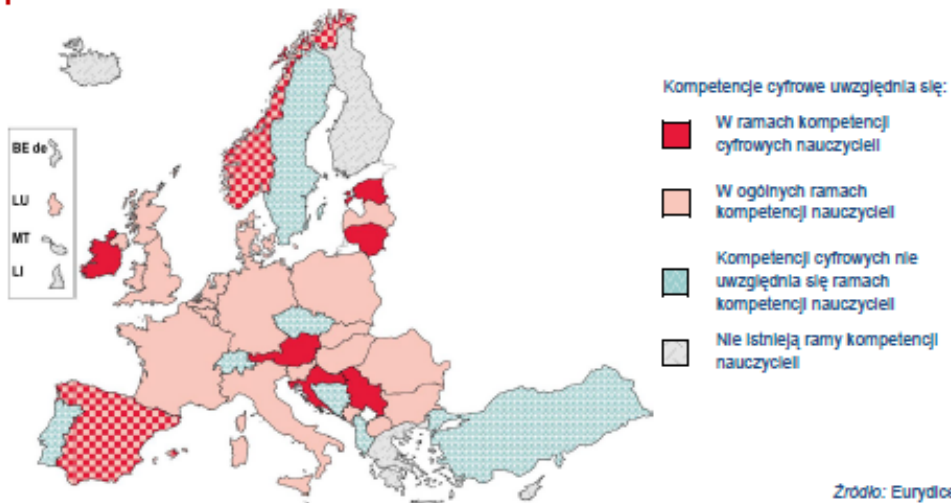
Szkoły średnie I stopnia (ISCED 2)

Rysunek 4.6: Działania na najwyższym szczeblu mające na celu rozwój, poprawę dostępności i jakości cyfrowych zasobów edukacyjnych, szkoły podstawowe i średnie ogólnokształcące (ISCED 1-3), 2018/19

Rysunek 2.1: Kompetencje cyfrowe nauczycieli w oficjalnych dokumentach dotyczących kompetencji nauczycieli, szkoły podstawowe i średnie ogólnokształcące (ISCED 1-3), 2018/19

Źródło: Eurydice.

Źródło: Eurydice.

CZEGO WŁAŚCIWIE UCZYMYSZ POD POJĘCIEM „KOMPETENCJI CYFROWYCH”?

▪ Obecny model edukacji cyfrowej bardzo często koncentruje się na:

- wyszukiwaniu informacji,
- podstawach ICT,
- korzystaniu z platform cyfrowych,
- bezpieczeństwie technicznym.

▪ Znacznie rzadziej rozwijamy:

- krytyczne myślenie,
- autoregulację cyfrową,
- odporność psychiczną online,
- higienę cyfrową,
- kompetencje społeczne w środowisku online.

DOBROSTAN CYFROWY — NOWY WYMIAR POLITYKI EDUKACYJNEJ

Kiedyś

Czy uczniowie mają dostęp do technologii?

Dobrostan w edukacji cyfrowej

Poczucie fizycznego, poznawczego, społecznego i emocjonalnego zadowolenia, które umożliwia wszystkim osobom pozytywne angażowanie się we wszelkie cyfrowe środowiska uczenia się – w tym poprzez cyfrowe narzędzia i metody edukacji oraz szkoleń – maksymalizowanie ich potencjału i samorealizację, a także pomaga im działać bezpiecznie w sieci i wspiera ich pozycję w środowiskach online.

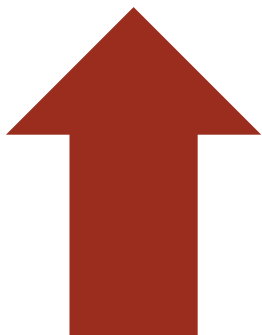
Council of the European Union, 2022, p. 5

Dziś

Jak technologia wpływa na rozwój poznawczy, emocjonalny i społeczny uczniów?

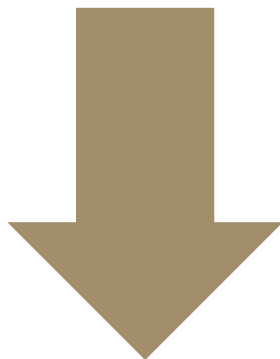

CO POKAZUJĄ BADANIA?

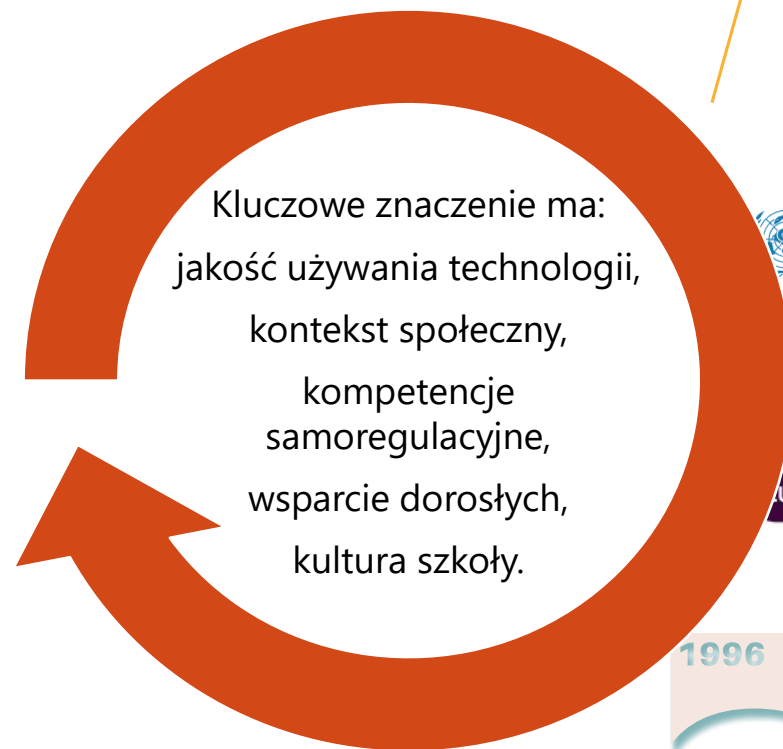
Z jednej strony:

- technologie zwiększają dostęp do wiedzy,
- wspierają współpracę,
- rozwijają kreatywność,
- ułatwiają personalizację nauczania.

Ale równolegle:

- przeciążenie poznawcze,
- skrócenie czasu koncentracji,
- uzależniające mechanizmy platform,
- wzrost presji społecznej online,
- problemy ze snem,
- wzrost cyberprzemocy,
- oraz pogorszenie dobrostanu psychicznego młodzieży.

PISA

OECD

World Health Organization

SKILLS

Kids Online

1996

2026

POLSKA NA TLE EUROPY — MIĘDZY WYSOKIMI AMBICJAMI A RYZYKIEM PRZECIĄŻENIA

Wysoki poziom adaptacji technologii w szkołach,
Relatywnie dobra infrastruktura,
Wysoka aktywność cyfrowa młodzieży,
Szybkie wdrażanie narzędzi AI i e-learningu.

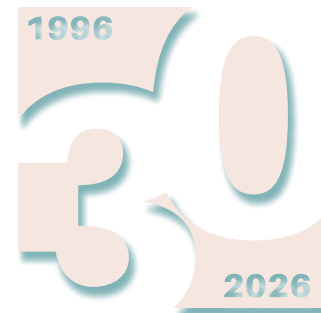
Wysoki poziom stresu szkolnego,
Przeciążenie informacyjne,
Trudności z koncentracją,
Problemy emocjonalne,
Intensywna ekspozycja na media społecznościowe,
Problematiczne używanie internetu.

Kraj	Średnia wartość skali poczucia przynależności do szkoły	Kraj	Średnia wartość skali poczucia przynależności do szkoły
Austria	0,44	Kazachstan	-0,14
Szwajcaria	0,36	Mongolia	-0,15
Niemcy	0,27	Kanada	-0,16
Hiszpania	0,27	Kolumbia	-0,16
Korea Południowa	0,26	Katar	-0,16
Albania	0,25	Baku (Azerbejdżan)	-0,17
Japonia	0,25	Palestyna	-0,17
Norwegia	0,23	Gwatemala	-0,18
Serbia	0,18	Meksyk	-0,18
Islandia	0,16	Bułgaria	-0,19
Węgry	0,14	Panama	-0,19
Czarnogóra	0,14	Argentyna	-0,2
Chorwacja	0,13	Peru	-0,2
Macedonia Północna	0,12	Słowacja	-0,2
Dania	0,11	Zjednoczone Emiraty Arabskie	-0,2
Finlandia	0,1	Brazylia	-0,21
Holandia	0,1	Jordania	-0,21
Szwecja	0,09	Wielka Brytania	-0,21
Portugalia	0,08	Chile	-0,22
Uzbekistan	0,08	Singapur	-0,22
Słowenia	0,04	Australia	-0,23
Belgia	0,02	Dominican Republic	-0,23
Tajwan	0,01	Malta	-0,24
Arabia Saudyjska	0	Paragwaj	-0,24
Średnia dla krajów UE	-0,01	Łotwa	-0,25
Średnia dla krajów OECD	-0,02	Stany Zjednoczone	-0,26
Litwa	-0,02	Salwador	-0,27
Rumunia	-0,02	Malezja	-0,27
Francja	-0,03	Czechy	-0,28
Gruzja	-0,05	Wietnam	-0,28
Grecja	-0,06	Maroko	-0,29
Włochy	-0,06	Nowa Zelandia	-0,29
Mołdawia	-0,06	Turcja	-0,3
Urugwaj	-0,08	Polska	-0,31
Ukraina (18 z 27 regionów)	-0,08	Makao (Chiny)	-0,31
Średnia dla krajów uczestniczących w PISA 2022	-0,09	Jamajka	-0,34
Kostaryka	-0,09	Tajlandia	-0,34
Indonezja	-0,13	Filipiny	-0,38
Irlandia	-0,13	Hongkong (Chiny)	-0,39
Estonia	-0,14	Kambodża	-0,43
		Brunei	-0,5

POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI DO SZKOŁY

Kaźmierczak, J., Bulkowski, K. (red.). (2024). Polscy piętnastolatki w perspektywie międzynarodowej. Wyniki badania PISA 2022. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Kraj	Średnia wartość skali poczucia bezpieczeństwa
Szwajcaria	0,61
Austria	0,60
Finlandia	0,38
Norwegia	0,30
Estonia	0,22
Albania	0,21
Singapur	0,18
Chorwacja	0,16
Czarnogóra	0,16
Łotwa	0,15
Portugalia	0,13
Korea Południowa	0,12
Litwa	0,11
Ukraina (18 z 27 regionów)	0,11
Kanada	0,10
Islandia	0,08
Katar	0,08
Szwecja	0,08
Zjednoczone Emiraty Arabskie	0,08
Uzbekistan	0,07
Panama	0,06
Irlandia	0,04
Średnia dla krajów UE	0,03
Słowenia	0,02
Gwatemala	0,01
Kosowo	0,01
Holandia	0,01
Średnia dla krajów OECD	0,00
Serbia	0,00
Tajwan	0,00
Arabia Saudyjska	-0,01
Belgia	-0,02
Włochy	-0,03
Węgry	-0,04
Salwador	-0,05
Paragwaj	-0,05
Macedonia Północna	-0,05
Francja	-0,06
Malta	-0,06

Kraj	Średnia wartość skali poczucia bezpieczeństwa
Średnia dla krajów uczestniczących w PISA 2022	-0,09
Dominikana	-0,09
Australia	-0,12
Słowacja	-0,13
Grecja	-0,14
Makao (Chiny)	-0,15
Czechy	-0,16
Wielka Brytania	-0,16
Bulgaria	-0,17
Kostaryka	-0,17
Hongkong (Chiny)	-0,17
Kazachstan	-0,19
Stany Zjednoczone	-0,19
Jordania	-0,20
Nowa Zelandia	-0,20
Argentyna	-0,21
Polska	-0,23
Brunei	-0,24
Peru	-0,26
Rumunia	-0,26
Urugwaj	-0,26
Baku (Azerbejdżan)	-0,27
Kolumbia	-0,27
Palestyna	-0,27
Indonezja	-0,28
Maroko	-0,29
Wietnam	-0,29
Gruzja	-0,30
Malezja	-0,34
Chile	-0,35
Meksyk	-0,35
Filipiny	-0,37
Brazylia	-0,41
Turcja	-0,42
Tajlandia	-0,47
Mongolia	-0,52
Kambodża	-0,59
Jamajka	-0,64

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA W SZKOLE

Kaźmierczak, J., Bulkowski, K. (red.). (2024). Polscy piętnastolatki w perspektywie międzynarodowej. Wyniki badania PISA 2022. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

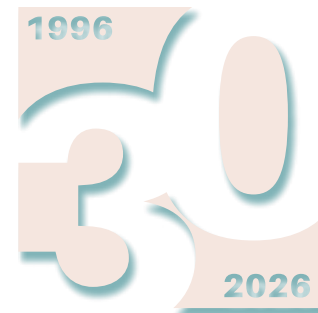

Tabela zawiera średnie wartości skali poczucia bezpieczeństwa w szkole. Wyższe wartości oznaczają silniejsze poczucie bezpieczeństwa. Szarym tłem wyróżnione są kraje, których średni wynik nie różni się statystycznie istotnie od średniego wyniku Polski. W zestawieniu pominięto kraje, w których nie zadano przynajmniej części pytań wykorzystanych do konstrukcji skali, tj. Danię, Niemcy, Izrael, Japonię, Mołdawię i Hiszpanię.

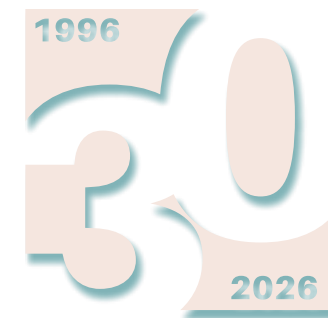
Kraj	Średnia wartość skali dręczenia	Kraj	Średnia wartość skali dręczenia
Filipiny	0,57	Szwajcaria	-0,26
Maroko	0,18	Średnia dla krajów uczestniczących w PISA 2022	-0,27
Brunei	0,16	Szwecja	-0,27
Jamajka	0,09	Norwegia	-0,28
Łotwa	0,05	Średnia dla krajów UE	-0,29
Australia	0,04	Mongolia	-0,29
Nowa Zelandia	0,01	Słowacja	-0,29
Wielka Brytania	0	Średnia dla krajów OECD	-0,3
Argentyna	-0,01	Irlandia	-0,3
Moldawia	-0,02	Stany Zjednoczone	-0,3
Dania	-0,04	Bułgaria	-0,31
Malta	-0,04	Baku (Azerbejdżan)	-0,33
Rumunia	-0,05	Peru	-0,33
Salwador	-0,06	Polska	-0,35
Katar	-0,06	Hiszpania	-0,38
Palestyna	-0,07	Finlandia	-0,39
Kosowo	-0,09	Panama	-0,39
Kambodża	-0,1	Czarnogóra	-0,4
Dominikana	-0,1	Węgry	-0,42
Jordania	-0,1	Litwa	-0,43
Paragwaj	-0,1	Wietnam	-0,43
Estonia	-0,13	Słowenia	-0,43
Brazylia	-0,14	Meksyk	-0,44
Zjednoczone Emiraty Arabskie	-0,15	Islandia	-0,45
Czechy	-0,17	Macedonia Północna	-0,45
Urugwaj	-0,17	Hongkong (Chiny)	-0,48
Malezja	-0,19	Tajlandia	-0,48
Niemcy	-0,2	Ukraina (18 z 27 regionów)	-0,48
Turcja	-0,2	Chorwacja	-0,49
Kolumbia	-0,21	Włochy	-0,49
Singapur	-0,21	Gwatemala	-0,5
Albania	-0,22	Kazachstan	-0,5
Francja	-0,22	Holandia	-0,5
Chile	-0,23	Uzbekistan	-0,5
Makao (Chiny)	-0,24	Arabia Saudyjska	-0,54
Belgia	-0,25	Gruzja	-0,55
Kanada	-0,25	Portugalia	-0,55
Kostaryka	-0,25	Serbia	-0,57
Indonezja	-0,25	Japonia	-0,72
Austria	-0,26	Tajwan	-0,85
Grecja	-0,26	Korea Południowa	-0,91

Tabela zawiera średnie wartości skali dręczenia. Wyższe wartości oznaczają większe natężenie zjawiska dręczenia. Szarym tłem wyróżnione są kraje, których średni wynik nie różni się statystycznie istotnie od średniego wyniku Polski.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD PISA 2022.

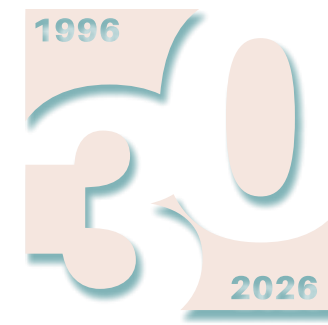
DRĘCZENIE W SZKOŁACH

Kaźmierczak, J., Bulkowski, K. (red.). (2024). Polscy piętnastolatki w perspektywie międzynarodowej. Wyniki badania PISA 2022. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

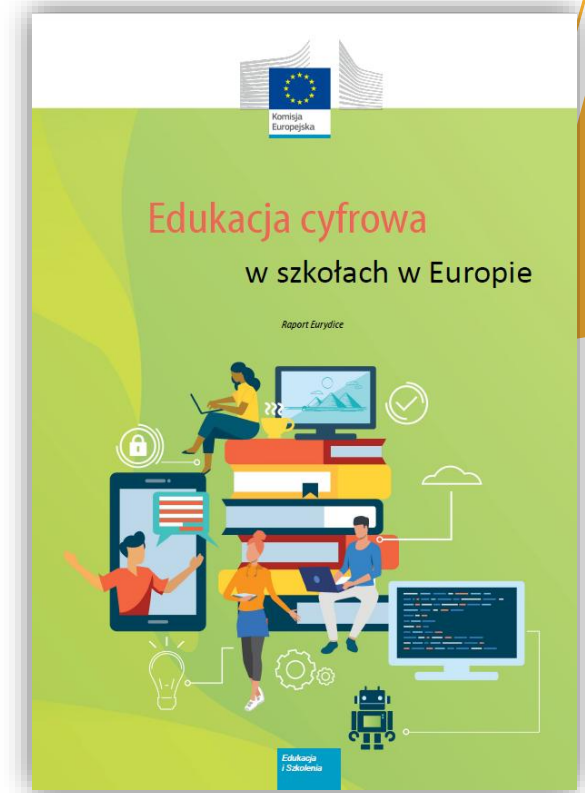
EUROPEJSKA SZKOŁA PRZYSZŁOŚCI: PIĘĆ REKOMENDACJI

- Przejście od „digital skills” do „digital wisdom”.
- Digital wellbeing powinien stać się elementem podstaw programowych.
- Potrzebujemy nowego modelu wspierania nauczycieli.
- Potrzebujemy podejścia „whole-school approach”.
- Europa potrzebuje wspólnych wskaźników dobrostanu cyfrowego.

NOWE RAPORTY

- **Digital Education at School in Europe (2019):**
 - Program nauczania i efekty kształcenia związane z kompetencjami cyfrowymi;
 - Kompetencje cyfrowe nauczycieli;
 - Ocenianie kompetencji cyfrowych uczniów oraz stosowanie technologii cyfrowych w ocenianiu;
 - Strategie i polityka na szczeblu centralnym dotyczące edukacji cyfrowej w szkołach.
- **Digital Education at School in Europe (2026)**

<https://www.frse.org.pl/czytelnia/edukacja-cyfrowa-w-szkolach-w-europie>

Supporting Student Wellbeing at School in Europe (rozpoczęcie prac)

- **Cel:** zebranie informacji do raportu sieci Eurydice na temat wspierania dobrostanu uczniów w szkołach w Europie.
- **Analiza:**
 - obszary polityki związane z dobrostanem w szkołach, w tym ogólne ramy strategiczne,
 - treści programów nauczania,
 - organizacja pracy szkoły,
 - zapewnianie jakości.
- **Obszary:**
 - Bezpieczne i wolne od przemocy środowisko szkolne (np. zapobieganie bullyingowi),
 - Bezpieczeństwo online i cyberprzemoc,
 - Partycypacja uczniów w działaniach na rzecz dobrostanu,
 - Promocja zdrowia psychicznego i przeciwdziałanie stygmatyzacji,
 - Wczesne identyfikowanie uczniów zagrożonych i kierowanie ich do placówek wsparcia.

Dziękuję za uwagę

anna.borkowska@nask.pl

1996

2026